

הלכות תשעה באב

ערב תשעה באב – שבת חזון

- **סעודה שלישית** – "אוכל בשר ושותה יין ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו" (ש"ע). מי שמשום אבילות נמנע מאכילה – עברה היא בידו. מכל מקום **צריך להפסיק לאכול קודם שקיעה (19:37)**.
- אין להחליף בגדים, נעלים וכל כיוצא בזה עד זמן מוצאי שבת (20:17).
- **מוצאי שבת** – לא עושים הבדלה כרגיל. אלא אומרים "המבדיל בין קודש לחול" ולאחר מכן מברכים רק על הנר "בורא מאורי האש". מחליפים לבגדי חול, חולצים נעלי עור ויוצאים לבית הכנסת. מי שלא צם, יעשה הבדלה לפני שאוכל, י"א על יין וי"א על חמר מדינה.

חמשה עינייים האסורים בתשעה באב

"תנו רבנן: כל מצות הנהגות באבל נוהגות בתשעה באב: אסור באכילה ובשתיה, ובסיכה ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה, ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים, ולשנות במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות" וכו' (גמ' תענית ל.)

1 – אסור אכילה ושתיה

- אסור לאכול או לשתות אפילו כל שהוא. לכן אין לשטוף את הפה במים, אלא אם כן יש לו צער גדול ויוריד את הראש למטה שלא יבלע.
- קטנים עד גיל 9 אין צריכים להתענות כלל. מגיל 9 עד גיל מצוות ראוי לחנכם להתענות לכמה שעות לפי כוחם, אבל להשלים אינם צריכים.
- יולדת תוך 30 יום ללידתה מותרת לאכול, וכן חולה שהוא חלוש וחש בגופו אף שאין בו סכנה, ויאכלו כהרגלם תמיד. אבל מעוברות ומניקות אסורות לאכול, אלא אם לא מרגישות טוב שאז דינן כחולה.

2 – אסור רחיצה

- אסור לרחוץ במים, בין חמים בין קרים, ואפילו להושיט אצבעו במים.
- אם היו ידיו או שאר גופו מלוכלכים – מותר לנקות אותם ברחיצה.
- בנטיילת ידיים בבוקר או אחר שירותים יש ליטול עד קשרי האצבעות.
- בנטיילת ידיים לברכת כהנים או למי שאוכל – יטול כרגיל כל כף היד.

3 – אסור סיכה

- אסור סיכה של תענוג, בשמן או בושם, ואפילו לסוך אבר אחד אסור.
- אסור לאשה להתאפר או לצבוע את השפתיים (אגרות משה).

4 – אסור נעילת הסנדל

- אסור לנעול מנעל או סנדל של עור, ואפילו עץ מחופה עור, ואפילו רצועה אחת מעור. רצועה להחזיק הסנדל שלא יפול מותר (ברכ"י), וכן רצועה לזני (אג"מ). במקום מים או לכלוך אפשר לנעול גם נעלי עור.
- נעלי בד או גומי אף שנוחות להליכה מותרות, ויש שמחמירים.
- ברכת "שעשה לי כל צרכי": למנהג רוב האשכנזים – מברכים בבוקר כרגיל (משנ"ב), למנהג הספרדים: הנוהגים כפסקי הרב עובדיה יוסף – מברכים (חזון עובדיה), הנוהגים כפסקי הבן איש חי – לא מברכים.

5 – אסור תשמיש המטה

- בליל ט' באב יפרידו המיטות שלא ישן עם אשתו במטה אחת (ש"ע).
- נכון שבלי ל' ט' באב יזהרו גם מנגיעה. בשאר הרחוקות הנהגות בזמן שהאשה נדה, כגון הושטת חפץ – יש מחמירים (כה"ח, בא"ח) ויש מתירים (ילקוט יוסף). ביום ט' באב אין צריך להחמיר בנגיעה.

מנהגי אבילות בתשעה באב

- **לימוד תורה** – אסור ללמוד תורה משום שנאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב". **חובת מצוות לימוד תורה קיימת גם בט' באב**, לכן ילמד בענייני החורבן ובהלכות אבילות בדרך פשוטה בלי להתעמק מדי. "אף על גב שודאי מתיקות התורה יש גם בדברים הרעים שבתורה, מכל מקום הצער מהדברים הרעים מפגי שמחת התורה ולכן מותר ללומדם" (ערוה"ש). אין לקרוא תהילים או חק לישראל, אבל מותר לקרוא כל מה שבסדר התפילה, כגון פרשת הקורבנות ופרק איזהו מקומן וכדומה. בכל מקרה לא ישב בטל ולא יסיח דעתו מן האבילות.
- **שינוי בשינה** – בשעת השינה יש לשנות מדרכו הרגילה, עם רגיל בדרך כלל לישן עם כרית ישן בלילה זה בלי כרית, וכן כיוצא בזה.
- **ישיבה על הארץ** – עד חצות היום יש לשבת על הקרקע או על כסא נמוך כאבילים, וישים דבר שיפסיק בינו לבין הקרקע. זקן, מעוברת וכל מי שקשה לו, וכן הנוסע באוטובוס או רכב יכולים לשבת על כסא רגיל.
- **הנחת תפילין** – אין מניחים תפילין בשחרית אלא במנחה (ש"ע). **מי שנוהג להניח בשחרית יניח בביתו בצינעא קודם שיבוא לבית הכנסת.**
- **שאלת שלום** – אין לשאול בשלום חבריו, ובכלל זה אין לומר בוקר טוב או לילה טוב. אם חבריו שאל בשלומם ישיבו בשפה רפה.
- **אסור מלאכה** – אין עושים מלאכה (עבודה) כל הלילה וכל היום עד חצות. גם אחרי חצות מי שעושה מלאכה אינו רואה ברכה ממנה. מותר לעשות מלאכה בדבר האבד. מותר למכור ולקנות דברי מאכל.

מוצאי צום תשעה אב

- **יום למחרת (יום שני – י' באב)**: למנהג הספרדים – אין לאכול בשר ולשתות יין בכל היום, אבל מותר להסתפר, לכבס ולהתרחץ. למנהג האשכנזים – עד חצות היום אסור הכל, כולל להסתפר, לכבס ולהתרחץ, לאחר מכן מותר הכל, כולל לאכול בשר ולשתות יין.
- **קידוש לבנה** – בסוף הצום לאחר תפילת ערבית מקדשים את הלבנה.
- **הבדלה** – בצאת הצום ראוי ליטול ידיים בשלמות, לאחר מכן עושים הבדלה על הכוס – ברכת הבדלה וברכת הגפן, בלי נר ובלי בשמים.

יהי רצון שבמהרה בימינו נזכה לראות בגאולה שלימה ברחמים בבנין בית קודשנו ותפארתנו